

CRNA GORA
Ministarstvo zdravlja

Broj: 8-501/21-3081

Septembar, 2021. godine

SEKTORSKA ANALIZA
za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava
za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija
iz Budžeta Crne Gore u 2022. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioriternih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekućoj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstva nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritna.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☒ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volonterizma	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj

☐ zaštita lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☐ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje):		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2022. GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

2.1. Navesti prioritetne probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

U Crnoj Gori, Evropskoj Uniji i globalno, zloupotreba i nezakonit promet drogama i psihotropnim supstancama se doživljava kao ozbiljan problem koji predstavlja prijetnju po zdravlje, sigurnost, socijalnu dobrobit i prosperitet opšte populacije, posebno mladih ljudi. Zavisnost od droga je prepoznata kao važan socijalno-zdravstveni problem koji predstavlja rizik po javno zdravlje, posebno u odnosu na zarazne bolesti (HIV, hepatitis C, hepatitis B, tuberkulozu i polno prenosive bolesti). Zloupotreba droga i psihoaktivnih supstanci može ugroziti bezbjednost svih društava i vladavinu prava, nanijeti patnju kako pojedincima tako i porodicama, i može dovesti do gubitaka života.

Period važenja Strategije Crne Gore za sprečavanje zloupotrebe droga 2013-2020 je istekao, pa shodno tome, Programom rada Vlade Crne Gore za 2021. godinu je za treći kvartal predviđena izrada nove Strategije Crne Gore za sprečavanje zloupotrebe droga za period od 2021 – 2025. godine, kao ključni strateški dokument države u rješavanju problema zloupotrebe droga, koja će biti usklađena sa trenutnom nacionalnom situacijom vezanom za droge, i u skladu sa naučnim saznanjima o problematici droga kao i skladu sa aktuelnim politikama koje Evropska unija vodi na ovom planu.

Ovim dokumentom definisaće se principi i ciljevi za rješavanje problema upotrebe droga u našem društvu. Cilj Strategije je da štiti i unapređuje dobrobit naše zajednice i pojedinca, štiti javno zdravlje, da ponudi visok nivo bezbjednosti za građane i da

preduzme uravnotežen, integrisan i na dokazima zasnovan pristup problemu droga. Akcionim planom utvrdiće se aktivnosti, nadležnih institucija za sprovođenje predviđenih aktivnosti, rokovi za realizaciju istih, indikatori uspjeha, potrebna budžetska sredstva, izvori finansiranja i druga pitanja od značaja za sprovođenje programa za period od 2021 do 2025.godine.

Takođe, ciljevi Strategije usmjereni su i na unapređenje i obezbjeđivanje različitih i visoko kvalitetnih kapaciteta i programa orijentisanih ka liječenju zavisnosti, te uvođenjem različitih pristupa u liječenju bolesti zavisnosti, kao i na podsticanje razvoja programa koji preveniraju predoziranje, infekcije i polno prenosive bolesti, i obezbjeđivanje političke i finansijske podrške za realizaciju aktivnosti definisanih kao prioritet u akcionim planovima na lokalnom i nacionalnom nivou.

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem

Izvor(i) podataka

1.U Crnoj Gori je prvi krug ESPAD istraživanja sproveden 2008. godine, u okviru vanrednog kruga istraživanja u kome su učestvovali države Zapadnog Balkana. Drugi krug je sproveden 2011. godine, treći 2015. godine, dok je implementacijom ESPAD 2019 studije Crna Gora po četvrti put sprovedla internacionalno komparabilnu studiju u oblasti upotrebe psihoaktivnih supstanci i nehemijskih sredstava zavisnosti. Pored toga što je jedino nacionalno reprezentativno istraživanje ove vrste među mladima, ESPAD istraživanje u Crnoj Gori predstavlja i jedino internacionalno istraživanje u ovoj oblasti čiji su rezultati direktno komparabilni sa ostalim evropskim državama.

1. Izdavač: Institut za javno zdravlje Crne Gore - U saradnji sa: ESPAD (European School Project on Alcohol and other Drugs) EMCDDA (European Monitoring Centre on Drugs and Drug Addictions)

Autori: Tatijana Đurišić Ljiljana Golubović Boban Mugoša
Glavni i odgovorni urednik: Prof. dr Boban Mugoša

Stručni tim projekta: Tatijana Đurišić Boban Mugoša Ljiljana Golubović

Izveštaj ESPAD 2019 - Evropsko školsko istraživanje o upotrebi psihoaktivnih supstanci i nehemijskih sredstava zavisnosti predstavlja detaljni prikaz rezultata istraživanja, koje je sprovedeno na nacionalno reprezentativnom uzorku 6.776 učenika prvog razreda iz 51 srednje škole (301 odjeljenje) iz svih opština u Crnoj Gori. U izvještaju su prezentovane informacije o percipiranoj dostupnosti supstanci, upotrebi supstanci na ranom uzrastu, procjene prevalencije upotrebe supstanci (cigarete, alkohol, ilegalne droge, inhalanti, nove

2.Zavšni izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Strategije Crne Gore za sprečavanje zloupotrebe droga 2013-2020;

psihoaktivne supstance, trankvilizeri i sedativi, energetski napici). Deskriptivne informacije uključuju indikatore intenzivne i visokorizične upotrebe supstanci, procjenu prevalence kockanja za novac uključujući i online kockanje, procjenu proporcije ekscesivnih ili problematičnih obrazaca kockanja među onima koji kockaju, procjenu prevalence upotrebe socijalnih medija i igranja igrice, kao i samo-percepcije njihove visokorizične upotrebe.

ESPAD 2019 uzorak u Crnoj Gori je reprezentativan za učenike rođene 2003. godine koji redovno pohađaju školu. Od ukupno 14 gimnazija u istraživanje je uključeno dvanaest. U jednoj internacionalnoj školi u školskoj 2018/2019 godini nije bilo učenika rođenih 2003. godine, dok su u drugoj bila samo 4 učenika ciljane dobi. Gimnazije su činile 25,9% od ukupnog broja srednjih škola, dok je okvir uzorka (12 škola) činio 22,2% od ukupnog broja srednjih škola u zemlji. Od ukupnog broja srednjih škola dvanaest je mješovitih srednjih škola ili 22,2%, srednjih stručnih škola 22 (40,7%) i 6 umjetničkih srednjih škola (11,1%).

Anketirano je ukupno 6224 učenika, među njima 3162 dječaka (50,8%) i 3062 djevojčice (49,2%) Broj i distribucija po polu učenika u ukupnom uzorku anketiranih : muški 3162 ili 50,8% i ženski 3062 ili 49,2%.

Kako bi se izmjerilo iskustvo sa upotrebom ilegalnih supstanci ikad u životu, učenici su pitani koliko su puta probali različite droge tokom života, a ponuđene kategorije odgovora su bile '0', '1-2', '3 ili više'. Supstance čija je upotreba ispitivana su kanabis (marihuana, skank ili hašiš), ekstazi/MDMA, amfetamini, metamfetamini, kokain, krek, heroin, LSD ili druge halucinogene droge, magične gljive, GHB (gamma-hydroxybutyrate). Za kanabis učenici su pitani o upotrebi ikad u životu, u prethodnih 12 mjeseci i u prethodnih 30 dana, dok su za ekstazi/MDMA, amfetamine, metamfetamine, kokain,

kreć i heroin pitani o učestalosti upotrebe ikad u životu i u prethodnih 12 mjeseci. Samo cjeloživotna prevalenca upotrebe ispitivana je za LSD, "magične gljive", GHB i upotrebu droga intravenskim putem. Prosječna učestalost upotrebe izračunata je kao prosjek na osnovu srednjih vrijednosti svake kategorije odgovora, na primjer 29.5 za kategoriju '20-39', dok je za kategoriju '40 ili više', korištena vrijednost 41. Pored toga, u cilju skrininga mogućih problema povezanih sa upotrebom kanabisa, korišten je Cannabis Abuse Screening Test. Ovaj standardizovani test sastoji se od šesto-ajtemske skale na koju odgovaraju samo oni koji prijave upotrebu kanabisa tokom prethodnih 12 mjeseci. Kategorije odgovora na CAST skali su 'nikad', 'rijetko', 's vremena na vrijeme', 'dosta često' i 'veoma često'. Mogući skorovi na svakom ajtemu su nula i jedan a prag za skorovanje jedan poen je odgovor 's vremena na vrijeme' za prva dva ajtema i 'rijetko' za preostale ajteme (koji se odnose na ozbiljnije probleme). Dva ili više poena u CAST sumarnom skoru (rang:0 do 6) smatra se indikatorom visokorizične upotrebe kanabisa. Pokazalo se da ova granična vrijednost najbolje razlikuje osobe sa visokim rizikom od problema povezanih sa upotrebom kanabisa od osoba kod kojih je taj rizik nizak. Visoko-rizični korisnici kanabisa su 49 prikazani kao proporcija onih učenika koji su odgovorili pozitivno na uvodno pitanje u CAST skali, odnosno koji su koristili kanabis u godini dana prije sprovođenja istraživanja. Takođe, i procjene prevalencije visoko-rizičnih korisnika u ukupnom uzorku, učestalost odgovora za svaki od 6 ajtema CAST skale među korisnicima kanabisa u prethodnih 12 mjeseci, i prosječna vrijednost odgovora na CAST skali su predstavljeni u ovom izvještaju.

2. Crna Gora dijeli osnovne principe zakonodavstva Evropske unije, podržava osnivačke vrijednosti Unije: poštovanje ljudskih prava i sloboda, vladavinu prava, uvažavanje ljudskog dostojanstva, slobode, demokratije, jednakosti, solidarnosti.

Crna Gora kao članica Ujedinjenih nacija, potpisnica je relevantnih konvencija iz oblasti kontrole droga, a kao članica Savjeta Evrope afirmiše vrijednosti očuvanja jednakosti među ljudima, bez stigme i diskriminacije u odnosu na osobe koje imaju teškoće zbog upotrebe droga. U tom kontekstu pristupa se i pitanjima vezanim za problematiku zavisnosti od droga, gdje se sa zdravstvenog aspekta, zavisnost od psihoaktivnih supstanci sa pratećim komorbiditetima tretira kao svako drugo oboljenje koje zahtijeva adekvatan ljekarski tretman. Osim zdravstvenih usluga, zavisnost od droga zahtijeva čitav dijapazon intervencija iz domena rehabilitacije, resocijalizacije, društvene podrške u cilju oporavka osobe koja je imala problem zavisnosti. Osnovni princip je da je zavisnost od psihoaktivnih supstanci moguće i prevenirati i liječiti, ali samo uz učešće svih aktera prepoznatih kao neophodnih, u skladu sa naučno utemeljenim dokazima. U složenoj oblasti sprečavanja zloupotrebe droga, ne sagledava se samo aspekt liječenja zavisnosti, već sa posebnim značajem i bezbjednost društava, koja nije ostvariva bez efikasnog djelovanja nadležnih organa iz domena unutrašnjih poslova, policije, forenzike, carine, sudstva, tužilaštva i civilnog sektora. Strategija Crne Gore za sprječavanje zloupotrebe droga 2013-2020 bila je na liniji EU Strategije za droge za period 2013-2020. godine i zasnovana je na dvije ključne dimenzije politika droga - smanjenje potražnje droga i smanjenje ponude droga, a dopunjena je i oblastima međunarodne saradnje, mreže za podatke i informacije, istraživanja, i međusektorske saradnje i koordinacije. U okviru realizacije mjera iz pregovaračkog poglavlja 24, kroz TAIEX mehanizam ekspertske podrške, sprovedena je 2016. godine, srednjoročna mid term evaluacija, koja je ujedno i prva evaluacija jednog strateškog dokumenta u Crnoj Gori, rađena po EU metodologiji, u saradnji sa ekspertima Evropske unije za politike droga i međunarodnu saradnju. Po datim preporukama izrađeni su akcioni planovi za 2017/2018. godinu i 2019/2020. godinu, sa zadatim

aktivnostima kontinuirane dinamike uz multisektorski pristup vladinog i nevladinog sektora, u cilju usmjeravanja odgovornih aktera ka glavnim oblastima: sprovođenje zakona, carine, policije, javnog zdravstva, sistema socijalne zaštite, obrazovanja, međunarodne saradnje, izvještavanja na nacionalnom i međunarodnom nivou i ostalo.

3. U toku je izrada novog strateškog dokumenta u ovoj oblasti. S tim u vezi formirana je radna grupa sačinjena od predstavnika više institucija I NVO sektora, koji će uz multidisciplinarni I koherentni pristup pristupiti izradi iste.

2.2. Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/ mjere/ aktivnosti
<p>Programom rada Vlade Crne Gore za 2021. godinu je za treći kvartal predviđena izrada nove Strategije Crne Gore za sprečavanje zloupotrebe droga za period od 2021 – 2025. godine, kao ključni strateški dokument države u rješavanju problema zloupotrebe droga, koja će biti usklađena sa trenutnom nacionalnom situacijom vezanom za droge, i u skladu sa naučnim saznanjima o problematici droga kao i skladu sa aktuelnim politikama koje Evropska unija vodi na ovom planu.</p>	<p>U pogledu ciljeva svake politike suzbijanja zloupotrebe droga (da obezbijedi zaštitu pojedinca i društva od zdravstvenog, socijalnog i ekonomskog rizika od štete koju upotreba droga može da izazove, kao i da štiti pojedince, društvo, i imovinu od posljedica kriminala u vezi sa drogom i upotrebom droga) i u smislu uravnoteženog pristupa problemu, opšti ciljevi Strategije za droge su struktuirani u okviru dva glavna stuba - smanjenje potražnje za drogama i smanjenje ponude droga.</p> <p>Smanjenje potražnje za drogama sastoji se od niza podjednako važnih i uzajamno jačajućih mjera, uključujući, pored ostalog, i prevenciju ("ekološku"/okruženja/, univerzalnu, selektivnu i indikovanu), rano otkrivanje i intervencije.</p>

2.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1, koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatore za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
<p>Cilj Ministarstva zdravlja je da, u okviru zdravstvenih politika, u saradnji sa civilnim sektorom obezbijedi izradu i implementaciju nove Strategije Crne Gore za sprečavanje zloupotrebe droga 2021-2025, te da znatno unaprijedi saradnju Ministarstva i civilnog sektora, kako kroz projektne zadatke samog resora, tako i projekte koji budu ponuđeni od strane civilnog sektora, sa akcentom na prevenciju zloupotrebe droga među ključnim populacijama i smanjenje štetnih posledica nastalih zloupotrebom droga.</p> <p>Doprinos NVO sektora prepoznat je prvenstveno u oblasti smanjenja potražnje za drogama, odnosno:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Unaprjeđenja znanja i vještina kao zaštitnog faktora među mladima; - Prevencije upotrebe, smanjenje, sprječavanje i/ ili odlaganje rizika za prvu upotrebu droga i <p>U tom smislu, doprinos nevladinih organizacija ogleda se u sprovođenju sljedećih aktivnosti:</p>	<p>Shodno dosadašnjoj praksi i uspješnoj saradnji sa NVO organizacijama, kao i činjenici da je predstavnik NVO sektora uključen u izradu novog strateškog dokumenta u ovoj oblasti, smatramo da NVO organizacije mogu dati značajan doprinos u realizaciji predviđenih aktivnosti.</p> <p>Indikatori uspjeha bili su definisani prethodno važećim Akcionim planom 2019-2020 za realizaciju Strategije Crne Gore za sprečavanje zloupotrebe droga 2013-2020, dok će novi indikatori uspjeha biti određeni novim akcionim planom za strateški dokument koji je u izradi.</p>	<p>Završni izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Strategije Crne Gore za sprečavanje zloupotrebe droga 2013-2020</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Izrada i distribucija odgovarajućih informativnih materijala uzrasno prilagođenih. - Razvoj i sprovođenje raznih programa prevencije za mlade. - Promocija i dostupnost univerzalnih programa prevencije i intervencije u različitim okruženjima (škole, klubovi za mlade i odrasli na radnom mjestu i u zatvoru) 		
---	--	--

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2022. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2022. godini	Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)
<p>Opšti ciljevi u okviru smanjenja potražnje za drogama:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podizanje svijesti zajednice o problemu zloupotrebe droga i o potrebi za njenim sprečavanjem, kao i o potrebi afirmacije zdravih navika življenja; - Podizanje svijesti i unapređenje vještina svih uključenih subjekata koji se bave prevencijom zloupotrebe droga, liječenjem i rehabilitacijom zavisnika/ca od droga, kao i mjerama i programima orijentisanim ka smanjenju štete; - Podsticati razvoj i primjenu preventivnih aktivnosti u ovoj oblasti i različite programe orijentisane ka smanjenju potražnje za drogama, a posebno aktivnosti u pogledu pojave i širenja novih psihoaktivnih supstanci. 	<p>S obzirom da državama često nedostaju pojedina adekvatna i praktična rješenja raznih problema kroz institucije sistema, rad institucija civilnog društva je bitan.</p> <p>Civilno društvo se kroz javni poziv shvata kao partner Ministarstva zdravlja u implementaciji aktivnosti u cilju obezbjeđivanja povoljnijih uslova za smanjenje broja korisnika droga i drugih psihoaktivnih supstanci, sa posebnim osvrtom na zaštitu zdravlja svakog pojedinca, pa i grupe.</p>

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2022. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
“Partnerstvo sa NVO u cilju podrške prevencije zloupotrebe droga među ključnim populacijama u 2022. godini– Za našu djecu”	75.000,00 €	

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se finansirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2022. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe
Glavne grupe korisnika su: <ul style="list-style-type: none">
• djeca i mladi od 7 do 18 godina;
• rizične grupe mladih od 19 do 27 godina
• roditelji - porodica;
• odrasli koji rade sa mladima;
• društvena zajednica.

Prema nalazima istraživanja, kada je u pitanju percepcija dostupnosti supstanci, Skoro tri od deset učenika (27%) smatra bi lako nabavili kanabis kad bi to željeli. Gotovo jedan od tri dječaka smatra da bi lako nabavili kanabis kad bi to željeli (29%), kao i četvrtina djevojčica (24%).

Kada je u pitanju ekstazi, odnosno varijanta ekstazija koja se naziva MDMA, jednak procenat dječaka i djevojčica smatra da bi lako nabavili ekstazi/MDMA ukoliko bi to željeli – 18%. Dakle, skoro svaki peti učenik/učenica u Crnoj Gori percipira ekstazi/MDMA lako dostupnom supstancom.

Nadalje, kada je riječ o kokainu, jednak procenat dječaka i djevojčica smatra da bi lako nabavili kokain ukoliko bi to željeli – 15%. Dakle, skoro 3 od 20 učenika u Crnoj Gori doživljava kokain lako dostupnim.

Kada je riječ o percepciji dostupnosti amfetamina i metamfetamina među učenicima, 15% njih smatra amfetamine, a 11% metamfetamine lako dostupnim, podjednako dječaci i djevojčice.

Prema nalazima istraživanja, kada govorimo o upotrebi psihoaktivnih supstanci, i to konkretno kanabisa, amfetamina, kokaina, kreka, ekstazija/MDMA, LSD ili druge halucinogene droge, heroina i GHB-a, više nego jedan u deset učenika koristio je neku od navedenih droga do svoje šesnaeste godine. Dječaci su to činili češće - skoro 3 od 20 dječaka.

Kako se isti indikator izračunava od početka implementacije ESPAD istraživanja, moguće je pratiti trend i u Crnoj Gori od 2008 do 2019. godine. Kod dječaka je nakon značajnog porasta između prva dva kruga istraživanja i kasnije, došlo do stagnacije, odnosno jednak procenat učenika je probao neku ilegalnu drogu u posljednja dva kruga istraživanja. Kod djevojčica, prevalenca učenica koje su probale neku ilegalnu drogu rasla je kontinuirano, za jedan procenat između prva dva kruga istraživanja, a potom za dva procenta između sljedećih krugova. U ukupnom uzorku je nakon porasta od dva procenta između prva dva kruga istraživanja i porasta od tri procenta između istraživanja 2011 i 2015. godine, došlo u ovom krugu istraživanja do manjeg porasta u prevalenci upotrebe bilo koje ilegalne droge od jednog procenta

S tim u vezi, potreba je da se omogući usvajanje znanja o štetnim uticajima droga, ali i ostalih psihoaktivnih supstanci na tjelesno, duševno i socijalno zdravlje, kao i podstakne razvoj specifičnih životnih vještina, koje su protektivni faktori za bolesti zavisnosti (primarna prevencija). Takođe, postoji potreba za afirmacijom zdravih stilova života i jačanjem inicijative mladih, ali i uvjerenja da upotreba droge nije »obavezni dio kulture mladih«. Navedene aktivnosti moraju biti dostupno djeci i mladima koji, zbog različitih razloga, nijesu obuhvaćeni sistemom obrazovanja (npr. djeca u institucijama, romska populacija, mladi i odrasli u zatvorima, itd.)

Dosadašnja iskustva ukazuju na nedovoljnu informisanost roditelja o ovom problemu (neprepoznavanje – dug period identifikacije narkomanije u porodici), čime se smanjuje njihovo efikasnije učešće u prevenciji, pa postoji potreba za boljom informisanošću.

Stoga je od ključne važnosti da aktivnosti koje će se sprovoditi kao krajni cilj imaju smanjenje upotrebe gore navedenih supstanci za minimum 0,05% u društvu.

4.3. Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira financirati / broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
Naziv javnog konkursa	Broj ugovora
“Partnerstvo sa NVO u cilju podrške prevencije zloupotrebe droga među ključnim populacijama u 2022. godini – Za našu djecu”	5-10

4.4. Navesti najviši i najniži iznosi finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 5.000 EURA	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 15.000 EURA
---	--

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: **“Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa.”**

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovala u konsultacijama
e-mail	Javni poziv zainteresovanim nevladinim organizacijama je trajao od 30.07.2021. godine do 16.08.2021. godine	NVO „Centar kreativnih vještina“ - Berane
		NVO „Centar sjevera“ – Bijelo Polje
		NVO „Đakomo Adriatic“ – Bijelo Polje
		NVO „Istraživački omladinski centar“ - Kotor
		NVO „BURE I OLUJE“ - Budva

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
"Partnerstvo sa NVO u cilju podrške prevencije zloupotrebe droga među ključnim populacijama u 2022. godini– Za našu djecu"	3	1. Ivana Živković 2. Sandra Pestorić 3. Radovan Nikolić

Ovjera ministra:

Dr Jelena Borovinić Bojović _____ Ime i prezime		<i>Jelena Borovinić Bojović</i> _____ Potpis
---	---	--